

Vabariigi Valitsuse korralduse „1965. a rahvusvahelise mereliikluse hõlbustamise konventsiooni lisa 2023. a muudatuse heakskiitmine” eelnõu seletuskiri

1. Sissejuhatus

Rahvusvahelise mereliikluse hõlbustamise konventsioon (edaspidi *FAL konventsioon*) töötati Rahvusvahelise Mereorganisatsiooni (edaspidi *IMO*) egiidi all välja ja võeti vastu 8. aprillil 1965. aastal Londonis. FAL konventsioon jõustus rahvusvaheliselt 5. märtsil 1967. a.

Eesti Vabariik ühines FAL konventsiooniga Riigikogu poolt 12. detsembril 2001. aastal vastu võetud rahvusvahelise mereliikluse hõlbustamise konventsiooniga ühinemise seadusega¹. Ühinemisnimekiri anti hoiule 22. märtsil 2002. aastal ning FAL konventsioon jõustus Eesti Vabariigi suhtes 21. mail 2002. aastal (RT II 2002, 3, 6). 2024. a 15. oktoobri seisuga on FAL konventsioonil 130 osalist².

FAL konventsiooni eesmärgiks on hõlbustada mereliiklust, vähendada ja lihtsustades rahvusvahelisi reise tegevate laevade saabumise, seismise ning lahkumisega seotud dokumendi- ja muid formaalsusi ning toiminguid.

Konventsiooni artikli VII kohaselt selle lisas tehtud muudatus jõustub selle osalisriikidele edastamisest alates 15 kuu pärast, kui 12 kuu jooksul pärast muudatuse edastamist ei ole üks kolmandik FAL konventsiooni osalisriikide valitsustest IMO peasekretärile kirjalikult teatanud, et nad ei nõustu muudatusega.

1.1. Sisukokkuvõte

17. märtsil 2023. a võttis IMO hõlbustuskomitee vastu FAL konventsiooni muudatuse, millega ajakohastati konventsiooni lisas sätestatud soovitusi riiklike hõlbustamisprogrammide osas. Muudatusega lisati rahvusliku meretranspordi hõlbustamise programmi eesmärkide juurde ka ebaseadusliku tegevuse vastu võitlemisega arvestamine. Ebaseadusliku tegevuse vastu võitlemise eesmärk on konventsioonis varasemalt sätestatud, täpsemalt konventsiooni lisa soovitusena 1.9, millele kõnealuse muudatusega ka viidatakse.

Eelnõuga kiidetakse heaks FAL konventsiooni lisa muudatused, mis on vastu võetud IMO hõlbustuskomitee 17. märtsi 2023. a resolutsiooniga FAL.15(47). Muudatused jõustuvad rahvusvaheliselt 1. jaanuaril 2025, kuna enne 1. oktoobrit 2024 ei ole vähemalt üks kolmandik osalisriikide valitsustest peasekretärile kirjalikult teatanud, et nad ei kiida muudatusi heaks. Eesti Vabariigil FAL konventsiooni osalisriigina ei ole nimetatud muudatuste suhtes vastuväiteid.

1.2. Eelnõu ettevalmistaja

Korralduse eelnõu ning seletuskirja koostas Kliimaministeeriumi merendusosakonna õigusnõunik Gerli Ehte (tel 5884 9026; e-post: gerli.ehte@kliimaministeerium.ee).

¹ RT II 2002, 3, 6; <https://www.riigiteataja.ee/akt/27568>.

² Status of IMO treaties, 15.10.2024, p 207;

<https://wwwcdn.imo.org/localresources/en/About/Conventions/StatusOfConventions/Status%202024.pdf>

Muudatused tõlkis eesti keelde tõlkebüroo OÜ Dussan (e-post dussan@dussan.ee), keeleteoimetuse tegi Gerli Ehte.

1.3. Märkused

Riigisiseseks menetlemiseks ning avaldamiseks vajavad muudatused Vabariigi Valitsuse heakskiitu vastavalt välissuhtlemisseaduse (edaspidi *VäSS*) §-le 16. Puuduvad VäSS-i §-s 20 nimetatud alused, mistõttu ei tule muudatusi Riigikogus ratifitseerida.

Eelnõu ei ole seotud muu menetluses oleva eelnõuga.

Eelnõu ei ole seotud Euroopa Liidu (edaspidi: *EL*) õiguse rakendamisega ega Vabariigi Valitsuse tegevusprogrammiga.

Korraldusega muudetakse Eesti Vabariigi suhtes 21. mail 2002 jõustunud konventsiooni lisa redaktsiooni, mida on muudetud IMO hõlbustuskomitee resolutsioonidega FAL.7(29)³, FAL.8(32)⁴, FAL.10(35)⁵, FAL.12(40)⁶ ja FAL.14(46)⁷. Ehkki konventsiooniga ühinemise otsustas Riigikogu, võib selle lisa muudatused heaks kiita Vabariigi Valitsus, lähtudes VäSS-i § 25 lõikest 2. Selle järgi võib Vabariigi Valitsus anda nõusoleku muuta Riigikogus ratifitseeritud välislepingut, kui muudatus ei ole sisulist laadi, muutmiseks on vaja Eesti Vabariigi kinnitust rahvusvahelise organisatsiooni muudatusettepaneku kohta ning selline muutmise menetlus on välislepingus ette nähtud. VäSS-i eelnõu seletuskirjas on märgitud, et kuigi Riigikogus ratifitseeritud välislepingu muudatused tuleb üldjuhul ratifitseerida Riigikogus, siis erandjuhul võib sellise välislepingu muutmise nõusoleku anda Vabariigi Valitsus. Seda näiteks juhul, kui välislepingu muutmissettepaneku teeb rahvusvaheline organisatsioon, andes riigile reageerimiseks piiratud aja, mille möödumisel loetakse muudatus riigi suhtes automaatselt jõustunuks, kui sellele ei ole vastu oldud. Reeglina oodatakse muudatusettepanekute kohta arvamust vaid juhul, kui riik muudatustega nõus ei ole. Nõusoleku puhul vaikitakse, mis tähendab, et kui tähtaja jooksul ei ole mittenõustumist väljendatud, jõustub muudatus riigi suhtes. Selline muutmisprotseduur on tavaliselt fikseeritud juba välislepingu tekstis. Sellises olukorras on lähtuvalt otstarbekuse põhimõttest mõttekam jätta muudatusettepaneku otsustamine Vabariigi Valitsuse pädevusse, kui see ei too kaasa sisulisi ega olulisi muudatusi.⁸

Praegu on tegemist olukorraga, kus konventsiooni lisa teksti täpsustatakse mittesisulise muudatusega, mis on rahvusvaheliselt vaikimisi heakskiidetud.

2. Korralduse eesmärk

Korraldusega kiidetakse heaks FAL konventsiooni lisa muudatused, mis on vastu võetud IMO hõlbustuskomitee resolutsiooniga FAL.15(47).

³ <https://www.riigiteataja.ee/akt/211112016001>

⁴ <https://www.riigiteataja.ee/akt/211112016002>

⁵ <https://www.riigiteataja.ee/akt/211112016003>

⁶ <https://www.riigiteataja.ee/akt/210072018002>

⁷ <https://www.riigiteataja.ee/akt/219122023001>

⁸ Seletuskiri välissuhtlemisseaduse eelnõu juurde. 365 SE I. Internetis kättesaadav: <https://www.riigikogu.ee/download/lead7657-5b61-3a8f-b439-3d607e68f539>

3. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Korraldus koosneb ühest lausest, mille kohaselt kiidetakse heaks konventsiooni lisa 2023. a muudatused.

Konventsiooni lisa 7. jao D osa muudatustega täiendatakse soovitus 7.11, mis puudutab soovitusi riiklike hõlbustamisprogrammide osas. Selle kohaselt on osalisriikidel soovitatav kaaluda riigisisese mereveo hõlbustamiseks konventsioonis mereliikluse hõlbustamise kohta kehtestatud nõuetel põhineva programmi kehtestamist, mille eesmärk oleks rakendada kõiki otstarbekaid meetmeid laevade, lasti, laevaperede, reisijate, posti ja varude takistusteta ja viivitusteta liikumiseks. Muudatusega lisatakse rahvusliku meretranspordi hõlbustamise programmi eesmärkide juurde ebaseadusliku tegevuse vastu võitlemisega arvestamine ühes viitega soovitusele 1.9, mis sisaldab soovitus ebaseadusliku narkootikumikaubandusega võitlemiseks.

Euroopa Liidus reguleerib mereliikluse hõlbustamist Euroopa Parlamendi ja Nõukogu direktiiv 2010/65/EL⁹, mille kohaselt on kohustuslik liikmesriikide sadamatesse sisenevate ja neist väljuvate laevade teabe elektrooniline edastamine. Eesti riigisisesse õigusesse on direktiivist tulenevad nõuded teabe elektroonilise edastamise ja ühtse liidese kasutamise kohta üle võetud, täpsemalt on elektrooniline mereinfosüsteem (EMDE) kehtestatud meresõiduohutuse seaduse 14¹. peatükis. Laeva sisemerre, sadamatesse ning piiriveekogude Eestile kuuluvatesse vetesse sisenemisest ja väljumisest teavitamise kohustus läbi elektroonilise mereinfosüsteemi (EMDE) on ette nähtud Vabariigi Valitsuse määruses nr 194¹⁰. EMDEle on ligipääs ka Politsei- ja Piirivalveametil, kes saab eelinfo olemasolul või pistelise kontrolli raames saabuvat laeva kontrollida. Seega on FAL konventsioonist tulenev, oma olemuslikult mittekohustuslik soovitus Eesti riigisisese õiguses rakendatud.

4. Eelnõu terminoloogia

Korralduse eelnõus ega konventsiooni muudatustes ei kasutata uusi ega võõrkeelseid termineid.

5. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõul ei ole puutumust Euroopa Liidu õigusega.

6. Korralduse mõju

Korralduse rakendamisega ei kaasne eeldatavasti olulisi mõjusid.

7. Korralduse rakendamiseks vajalikud kulutused ja eeldatavad tulud

FAL konventsiooni lisa 2023. a muudatuste rakendamine ei too kaasa riigieelarvelisi lisakulusid ega -tulusid, kuna elektroonilise eelteate nõuded kehtivad Eestis juba pikemat aega, s.o. alates 2013.

⁹ Euroopa Parlamendi ja Nõukogu direktiiv 2010/65/EL, 20. oktoober 2010, milles käsitletakse liikmesriikide sadamatesse sisenevate ja neist väljuvate laevade teavituse formaalsusi ning millega tunnistatakse kehtetuks direktiiv 2002/6/EÜ, ELT L 283, 29.10.2010, p. 1–10. Internetis kättesaadav: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A02010L0065-20191221>

¹⁰<https://www.riigiteataja.ee/akt/13249666>

8. Jõustumine

Korraldus jõustub üldkorras.

FAL konventsiooni lisa muudatuste jõustumisaeg ja -tingimused on toodud seletuskirja sissejuhatuses (punkt 1.1).

9. Eelnõu koostöölastamine

Eelnõu esitatakse koostöölastamiseks ja ettepanekute esitamiseks Siseministeeriumile ja Välisministeeriumile eelnõude infosüsteemi (EIS) kaudu. Eelnõu esitatakse arvamuse avaldamiseks Eesti Laevaomanike Liidule.